

บทคัดย่อสำหรับผู้บริหาร

บทคัดย่อสำหรับผู้บริหาร

ส่วนที่ 1 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

● วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยว จากเงื่อนไขทางกายภาพ และเงื่อนไขทางสังคม เพื่อพิจารณาว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เหมาะสมควรจะดำเนินไปในแนวทางใด และควรจัดระบบอย่างไรที่จะก่อให้เกิดการกระจายรายได้แก่ชุมชน

ข้อเสนอในการกำหนดทิศทางและวางระบบเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอนในอนาคต ต้องตระหนักในเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากร และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทุนท้องถิ่นอย่างมีลำดับขั้น ตลอดจนการสร้างระบบการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

● สรุปผลการศึกษา

1. สภาพปัจจุบันด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน ประเมินได้ดังนี้

ขาดการจัดการเตรียมพร้อมด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

- ขาดแคลนงบประมาณที่จำเป็นในการดำเนินการ
- ขาดการสั่งสมความรู้ด้านแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น
- ขาดการวางระบบเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในท้องถิ่น

ขาดประสิทธิภาพด้านการรองรับนักท่องเที่ยวของธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องในจ.แม่ฮ่องสอน

- ธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จัดอยู่ในระยะเริ่มต้นของการพัฒนา จำเป็นต้องทำธุรกิจให้เติบโต และมีการรวมตัวของกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กที่ขาดการลงทุน
- ขาดแคลนความรู้และขาดบุคลากร
- ระบบการรองรับนักท่องเที่ยวขาดประสิทธิภาพจึงทำให้ธุรกิจบริการท่องเที่ยวขาดรายได้

ขาดความรู้ในการประเมินศักยภาพของทรัพยากรและไม่รู้คุณค่าของทรัพยากร

- รู้คุณค่าและความโดดเด่นของทรัพยากรเพียงบางส่วน ควรประเมินศักยภาพทรัพยากรใหม่
- ขาดความรู้ด้านการทำตลาด (ขาดบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ด้านการทำตลาด)
- ผลการวิจัยด้านทรัพยากรโดยหน่วยงานนอกพื้นที่ ไม่ได้ถูกถ่ายทอดให้คนในท้องถิ่นรับรู้

ขาดความรู้ความเข้าใจด้านการใช้ทรัพยากร

- ขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินคุณค่าทรัพยากร จึงก่อให้เกิดปัญหาผลกระทบด้านอื่นๆตามมา
- การสั่งสมความรู้ด้านนี้ยังไม่เพียงพอ และขาดบุคลากร

ขาดการวางแผนแม่บทเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบองค์รวม

- งานวิจัยที่ผ่านมาเป็นการศึกษาทรัพยากรและศึกษาแผนพัฒนาที่มีลักษณะแยกส่วน
- การศึกษาที่ผ่านมา เอาความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขา และความสนใจของนักวิจัยเป็นตัวตั้ง
- ขาดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เข้าใจศักยภาพ สภาพความจริง สภาพปัญหาของท้องถิ่น

2. ประเด็นเพื่อพิจารณา ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของท้องถิ่น

- ปฏิรูปการสร้างสรรค์ท้องถิ่น และรณรงค์เพื่อฟื้นฟูท้องถิ่นโดยภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน
- เตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยการเสนอแผนแม่บทที่กำหนดทิศทางการพัฒนาในอนาคต
- พิจารณาทิศทางการพัฒนาและความเป็นไปได้ในอนาคต
(อาทิ แนวทางของแผนการดำเนินการต่างๆ การจัดทำข้อมูลท้องถิ่น ข้อมูลทรัพยากรท่องเที่ยว และข้อมูลพื้นฐานทางสถิติ โดยคนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม)

3. แนวทางเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในอนาคต

3-1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่น ที่ไม่พึ่งทุนใหญ่จากต่างถิ่น

ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มีลักษณะเฉพาะ โดยที่ประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนด

- เป็นการพัฒนาตามกำลังความสามารถที่ท้องถิ่นมีอยู่ ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทำได้ยาก
- การส่งเสริมท้องถิ่นโดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นผู้กำหนด และทำหน้าที่เตรียมความพร้อมด้านสาธารณูปโภค
- การพัฒนาที่ให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วม

ประเด็นเพื่อพิจารณา และประเด็นปัญหา

- สามารถหลีกเลี่ยงการลงทุน และการพัฒนาที่เกินความจำเป็น แต่ปัญหาอยู่ที่ความไม่แน่นอนของงบประมาณของรัฐ

- งบประมาณรัฐในแต่ละปีที่จัดสรรลงมาให้กับท้องถิ่นไม่แน่นอน ทำให้ไม่สามารถดำเนินการปรับปรุงสาธารณูปโภคได้ต่อเนื่องจึงยากที่จะได้ผลสำเร็จ
- ขาดการเรียนรู้ความรู้ใหม่จากภายนอก ทำให้ขั้นตอนการพัฒนาและการออกแบบไม่ทันการเปลี่ยนแปลง
- การปรับระดับการรับรู้ด้านการตลาดให้สูงขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก
- การจัดทำแผนแม่บทเป็นสิ่งจำเป็น โดยแบ่งออกเป็นแผนระยะสั้น แผนระยะกลาง และแผนระยะยาว และที่สำคัญต้องกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน และประเมินการดำเนินการในแต่ละแผน

3-2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นโดยให้ทุนใหญ่ต่างถิ่นเข้ามาลงทุนในพื้นที่ มีเงื่อนไขดังนี้ หรือกับคนในท้องถิ่นก่อน โดย

- หน่วยงานราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทำหน้าที่รับเรื่องและประสานงาน
 - มีการร่วมลงทุนกับภาคธุรกิจที่เป็นทุนในท้องถิ่น
- เจรจาต่อรองระหว่างหน่วยงานราชการกับนักลงทุนจากต่างถิ่นโดย**
- หน่วยงานราชการ มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติโครงการ และเตรียมสาธารณูปโภคให้พร้อม
 - ภาคเอกชนจากต่างถิ่นที่มาลงทุนต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ท้องถิ่นกำหนด

ประเด็นเพื่อพิจารณา และประเด็นปัญหา

- พิจารณาศักยภาพทรัพยากร การอนุรักษ์ทรัพยากร และความสามารถด้านการรองรับในพื้นที่เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อหลีกเลี่ยงการลงทุนและการพัฒนาที่เกินความจำเป็น
- ทบทวนการประเมินทรัพยากร และความสำคัญของการจัดทำแผนแม่บทของจังหวัด <โดยต้องได้รับการยอมรับจากทั้งทางฝ่ายประชาชนในท้องถิ่นและทางฝ่ายของภาคธุรกิจจากต่างถิ่นที่มาลงทุน ไม่ใช่เพียงฝ่ายใดฝ่ายเดียว>

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของแม่ฮ่องสอน

อะไรคือเสน่ห์ของแม่ฮ่องสอน ?

- 1) ธรรมชาติที่สมบูรณ์งดงาม
- 2) ชาวเขา
- 3) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวผจญภัย
- 4) ย่านเมืองเก่าทางประวัติศาสตร์

จะใช้เสน่ห์ของแม่ฮ่องสอนอย่างไร ?

1) ธรรมชาติที่สมบูรณ์งดงาม

เสน่ห์ด้านการท่องเที่ยวที่น่าดึงดูดที่สุดของแม่ฮ่องสอน คือ ธรรมชาติที่สมบูรณ์และงดงาม เห็นได้จากทุ่งดอกบัวตอง ทัศนียภาพของขุนเขาและอากาศหนาวเย็นที่ปกคลุมด้วยหมอก ลักษณะเด่นเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ในช่วงฤดูกาลที่ดอกบัวตองบาน จะมีนักท่องเที่ยวไทยหลังไหลเข้าไปเที่ยวกันมาก เกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยว และเกิดปัญหาเรื่องการจัดการที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เพื่อแก้ปัญหานี้ จึงควรปรับปรุงระบบการรองรับนักท่องเที่ยวที่ทุ่งบัวตอง และเตรียมแหล่งท่องเที่ยวรองรับเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวไปจุดต่างๆ โดยสร้างภาพลักษณ์ของแม่ฮ่องสอนเป็นสถานที่พักผ่อนหลบร้อน ในที่ราบสูงเนินเขา โดยใช้สภาพแวดล้อมที่ตั้งทางตอนเหนือของประเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์

แม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดที่มีถ้ำมากที่สุดในประเทศไทย แต่การดึงดูดคนให้มาเที่ยวถ้ำเพียงอย่างเดียว นั้นเป็นไปได้ยาก จึงควรจัดโปรแกรมเที่ยวถ้ำเข้าไปเสริมในโปรแกรมเที่ยวอื่น เพื่อให้การเที่ยวถ้ำเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการเสริมภาพลักษณ์ของแม่ฮ่องสอน

นอกจากนี้ มีประเด็นที่ควรพิจารณาดังนี้

① จำเป็นต้องพิจารณาแนวทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวเพลิดเพลินกับทิวทัศน์ทางธรรมชาติ

แม่ฮ่องสอนมีธรรมชาติที่สมบูรณ์และงดงาม แต่การทำให้นักท่องเที่ยวเพลิดเพลินกับธรรมชาตินั้นเป็นเรื่องยาก ในปัจจุบัน มีการสร้างจุดชมวิวขึ้นในสถานที่บางแห่งที่มีทัศนียภาพงดงาม แปลกตา ดังนั้นการจะทำให้ทิวทัศน์ทางธรรมชาติกลายเป็นจุดท่องเที่ยวที่มีเสน่ห์มากยิ่งขึ้น จำเป็นต้องจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว (route) โดยพิจารณาเรื่อง

- การจัดเตรียมให้นักเดินทางเพลิดเพลินกับความงามของทิวทัศน์ธรรมชาติสองข้างทาง
- การกำหนด และการจัดเตรียมอุทยาน หรือวนอุทยาน
- จัดเตรียมสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้สนุกเพลิดเพลินกับทิวทัศน์ธรรมชาติ (เช่น สร้างจุดชมวิว กำหนดเส้นทางเดินป่า เส้นทางปีนเขา สถานที่ตั้งแคมป์)

② จำเป็นต้องคิดเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การควบคุมและการอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องทำควบคู่กันไปกับการใช้ทรัพยากร เพื่อจัดเตรียมเส้นทาง หรือจัดเตรียมพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวเพลิดเพลินกับธรรมชาติ จึงควร

- กำหนดเกณฑ์การใช้ และการอนุรักษ์ โดยพิจารณาจากคุณค่าของทรัพยากร
- ควบคุมทรัพยากร เช่นเดียวกับอุทยานแห่งชาติ
- ตั้งศูนย์วิจัยเพื่ออนุรักษ์ธรรมชาติ
- ทำการศึกษาวิจัยเพื่อการรักษาพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ป่า
- หาวิธีการจัดการขยะ
- ปลูกต้นไม้และดอกไม้

③ จำเป็นต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

จำเป็นต้องเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อม เพื่อรักษาธรรมชาติที่งดงาม จึงควรจัดหา

- ห้องน้ำ ถังขยะ
- ท่อระบายน้ำทิ้ง ที่กำจัดขยะ
- กฎระเบียบควบคุม ควันจากท่อไอเสียรถ

2) ชาวเขา

แม่ฮ่องสอนมีชาวเขาลากหลายชาติพันธุ์อาศัยอยู่ โดยเฉพาะกระเหรี่ยงคอยาว (ปะด่อง) ซึ่งเป็นที่รู้จักและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของแม่ฮ่องสอน

- กระเหรี่ยงคอยาว ที่ไม่พบเห็นในพื้นที่อื่น
- ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีวิถีการดำเนินชีวิตที่มีเอกลักษณ์

การดำเนินชีวิตของกระเหรียงคอยาว(ปะด่อง) เป็นลักษณะที่โดดเด่นที่สุด จนสามารถกล่าวได้ว่า การดำรงอยู่ของกระเหรียงคอยาว เป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาแม่ฮ่องสอน จึงควรนำจุดแข็งนี้ให้เป็นประโยชน์กับท้องถิ่น

จำเป็นต้องวางระบบเพื่อรองรับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco tourism) สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวเข้าไปลองใช้ชีวิตกับชาวเขา กับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับกลุ่มที่เข้าไปเที่ยวตามเส้นทางทั่วไป

① ควรนำลักษณะเด่นของชาวเขาแต่ละหมู่บ้านให้เป็นประโยชน์

การที่แต่ละหมู่บ้านของชาวเขามีลักษณะเหมือนกัน ย่อมไม่สามารถสร้างจุดสนใจให้กับนักท่องเที่ยว ดังนั้นแต่ละหมู่บ้านควรสร้างจุดเด่นโดยนำเอาลักษณะเฉพาะออกมา โดยการ

- ค้นหาลักษณะเด่นของหมู่บ้าน
- กำหนดบทบาทของแต่ละหมู่บ้านว่ามีกิจกรรมใดให้นักท่องเที่ยวดู หรือลองทำ
- จัดแบ่งกิจกรรมของแต่ละหมู่บ้าน เช่น หมู่บ้านก. ทำกิจกรรมนำชมหมู่บ้าน หมู่บ้านข. ให้นักท่องเที่ยวลองขี่ช้าง หมู่บ้านค. ฆาตกรรมหัตถกรรม หมู่บ้านง. จัดโฮมสเตย์ให้พัก เป็นต้น

② จำเป็นต้องจัดเตรียมสถานที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

การรองรับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องจัดเตรียมสถานที่ให้บริการ หรือสถานที่ที่มีกิจกรรมทัศนศึกษา เพื่อหารายได้เข้าหมู่บ้าน ควรพิจารณา

- ปรับปรุงวิธีการนำเสนอนิทรรศการ ให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อเพิ่มเสน่ห์ให้กับหมู่บ้าน ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑสถานท้องถิ่นที่มีชีวิต
- จัดเตรียมสถานที่ทานอาหาร เช่นร้านอาหาร
- จัดเตรียมสถานที่ให้บริการ เช่น ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก

③ ปรับปรุงระบบการรับนักท่องเที่ยว

การรับนักท่องเที่ยว จำเป็นต้องจัดระบบเพื่อส่งเสริมการรับนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องติดต่อประสานงานกับบริษัทท่องเที่ยว หรือต้องวางระบบเพื่อรับรองนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวเอง จึงควรพิจารณา

- ทำสัญญากับทางบริษัทท่องเที่ยวเพื่อรับนักท่องเที่ยว โดยวางกฎและกำหนดราคาในการรับนักท่องเที่ยว

→ พิจารณาและกำหนดเส้นทางการเที่ยวชมหมู่บ้าน ตามโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการลองประสบการณ์ใหม่ และสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการเพียงเดินเที่ยวชมหมู่บ้าน

3) กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco tourism) และท่องเที่ยวผจญภัย (Adventure tourism)

แม่ฮ่องสอนมีทรัพยากรจำนวนมากที่เหมาะสมกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกิจกรรมท่องเที่ยวผจญภัย ซึ่งทรัพยากรเหล่านี้ส่วนใหญ่จะพบทางภาคเหนือของประเทศ ดังนั้น หากจะส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวประเภทดังกล่าว จำเป็นต้องสร้างจุดเด่นของกิจกรรมเฉพาะในแม่ฮ่องสอน

- ช้าง มีที่ให้ขี่ช้างและดูการแสดงของช้างหลายแห่งทางภาคเหนือ
- ถ้ำ ถ้ำที่แม่ฮ่องสอนมีความสมบูรณ์มากและแตกต่างจากถ้ำที่อื่น
- ล่องแก่ง (rafting) มีอยู่ทั่วทุกแห่งในประเทศ
- ล่องแพ (bamboo rafting) มีอยู่หลายแห่งโดยเฉพาะทางภาคเหนือ ที่เชียงใหม่ เชียงราย
- เดินป่า (trekking) มีอยู่หลายแห่งโดยเฉพาะทางภาคเหนือ ที่เชียงใหม่ เชียงราย

การผสมผสานกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกิจกรรมท่องเที่ยวผจญภัย อาจจะช่วยสร้างจุดเด่นให้แม่ฮ่องสอน จึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบของกิจกรรมใหม่

ระยะทางไกลและเวลาที่ยาวนานในการเดินทางมาแม่ฮ่องสอน เป็นประเด็นสำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาเรื่องการทำตลาดภายในประเทศ

① กิจกรรมท่องเที่ยวผจญภัยเริ่มแพร่หลาย จึงจำเป็นต้องสร้างตลาดให้เติบโต

ตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ ทั้งของกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศและกลุ่มกิจกรรมท่องเที่ยวผจญภัย เป็นกลุ่มที่มียังไม่อิ่มตัว จึงควรส่งเสริมเพื่อขยายตลาดกลุ่มนี้

② จำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อขยายพื้นที่เป้าหมายเพื่อทำตลาด

การท่องเที่ยวผจญภัย ล่องแก่ง ที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวไทยช่วงอายุ 20 - 30 ปี โดยมากจะไปเที่ยวในที่ที่ใกล้กับถิ่นที่อาศัย หากพิจารณาด้านที่ตั้งของแม่ฮ่องสอน ซึ่งอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ จึงควรที่จะ

- ประชาสัมพันธ์เพื่อดึงตลาดนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ
- สร้างสินค้าท่องเที่ยวที่เป็นแพคเกจสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวจากกรุงเทพฯ

4) อาคารบ้านเรือนรูปทรงสถาปัตยกรรมไทใหญ่

แม่ฮ่องสอนมีย่านอาคารบ้านเรือนเก่าแก่ทางสถาปัตยกรรมของไทใหญ่ที่สืบทอดมาจากอดีตหลงเหลือให้เห็นอยู่หลายแห่ง สร้างความโดดเด่นทางวัฒนธรรมและเสน่ห์ของเมืองเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะย่านเรือนอาศัยในหมู่บ้านเมืองปอน อ.ขุนยวม และที่หมู่บ้านปางหมู อ.เมืองแม่ฮ่องสอน ส่วนที่อ.เมืองปาย และในตัวเมืองแม่ฮ่องสอน ยังคงมีหลงเหลือให้เห็นบ้างประปราย ตัวอาคารเก่าแก่รูปทรงดั้งเดิมได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นอาคารรูปทรงสมัยใหม่ มีแผนผังโฆษณาที่หลากหลายแบบติดตามกันสดบ้าน บดบังเสน่ห์ของอาคารบ้านเรือนเก่าแก่รูปทรงทางสถาปัตยกรรมไทใหญ่

- เสน่ห์ของสถาปัตยกรรมไทใหญ่ (ที่ยังคงภาพในอดีตให้เห็น)

- มีให้เห็นเฉพาะที่แม่ฮ่องสอนเท่านั้น หากมีการอนุรักษ์ก็จะสร้างภาพลักษณ์ขึ้นใหม่

การที่ประเทศกำลังพัฒนาให้เจริญรุดหน้า ก็ยังมีแนวโน้มที่ผู้คนจะยิ่งหวงแหนถึงภาพอดีตแม่ฮ่องสอน จะเป็นจังหวัดที่มีคนรู้จักในภาพลักษณ์ของเมืองเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์อีกแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ หากมีการอนุรักษ์ย่านอาคารบ้านเรือนรูปทรงสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ซึ่งคงไว้ซึ่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาหลายร้อยปี มาสร้างจุดขายให้แม่ฮ่องสอนเป็น “เมืองที่มีประวัติศาสตร์”

① ปรับปรุงย่านอาคารบ้านเรือนรูปทรงสถาปัตยกรรมไทใหญ่

สร้างความโดดเด่นของย่านอาคารบ้านเรือนรูปทรงทางสถาปัตยกรรมไทใหญ่ ให้แตกต่างจากที่อื่นๆ โดยการปรับปรุงย่านดังกล่าว ให้คงเอกลักษณ์ ความงดงาม ความเรียบง่าย โดยการ

- คงรูปทรงทางสถาปัตยกรรมของตัวอาคารดั้งเดิมและสีของไม้ให้เหมือนกับสมัยก่อน
- แผนผังโฆษณา หรือกันสาด ควรใช้สีที่กลมกลืนกับสีของอาคารและบรรยากาศโดยรวม
- วางกฎระเบียบการอนุรักษ์ย่านเก่าแก่ โดยชาวบ้านเข้ามาร่วมคิดและออกกฎ
- รัฐควรจัดหาสถานที่ทำการเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการดังกล่าว
- ทำทางเดินสองข้างถนนให้สวยงาม

② เชื่อมโยงการอนุรักษ์ย่านอาคารบ้านเรือนรูปทรงสถาปัตยกรรมดั้งเดิมกับโอกาสทางธุรกิจ
จำเป็นต้องมีระบบเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้กิจกรรมการอนุรักษ์ย่านอาคารเก่าแก่ของ
แม่ฮ่องสอน ส่งผลต่อการท่องเที่ยว

- สร้างเสน่ห์ของย่านร้านค้าในเมืองด้วยการร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์
- ใช้ประโยชน์จากสินค้าที่ผลิตได้ในท้องถิ่นให้มากที่สุด
- โรงแรมและร้านอาหารควรร่วมกิจกรรมการอนุรักษ์

③ จัดเตรียมสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากการร่วมมือเพื่ออนุรักษ์ย่านเก่าแก่ของอาคารบ้านเรือนทางสถาปัตยกรรมไตใหญ่
แล้ว ตามหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวเดินทางไปนั้น หากมีเอกลักษณ์ของหมู่บ้าน ก็ควรเตรียมสถานที่ให้
เข้าชม โดยการ

- ทบทวนทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในหมู่บ้าน
- ทบทวนแผนการใช้ที่ดิน และเส้นทางที่จะเข้าไปชมหมู่บ้านแต่ละแห่ง

จะปรับปรุงเงื่อนไขทางสังคมในพื้นที่ให้ดีขึ้นได้อย่างไร

1) ทางอากาศ

- ปัญหาที่สำคัญคือการยกเลิกเที่ยวบินของการบินไทย ส่งผลต่อโปรแกรมท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยว
- ปัจจุบันมีการเพิ่มเที่ยวบินเป็นวันละ 3 เที่ยวบิน จึงควรพิจารณาการเตรียมระบบการเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2) ทางรถยนต์

- ระยะทางจากเชียงใหม่ใช้เวลามากเกินไป จึงทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่นิยมทางรถ
- จำเป็นต้องพิจารณาถึงการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวทางรถสำหรับนักท่องเที่ยวไทย
- จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านการรองรับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวหลักของแม่ฮ่องสอน พร้อมๆ กับจัดลำดับการเตรียมการ

3) ระบบการรับนักท่องเที่ยว

- ทบทวนหน้าที่ในการให้บริการของรีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮ้าส์ ภายในพื้นที่ วางโปรแกรมเพื่อสร้างเสน่ห์ให้กับงานหัตถกรรม วัตถุประสงค์ที่ใช้ทำอาหาร
- จัดระบบไกด์ และทัวร์เอเจนซีให้เข้มแข็ง มีการพัฒนาบุคลากร สร้างความเข้าใจแก่ชุมชนในท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึก
- ใช้ทรัพยากรที่ยังไม่มีการใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่นหมู่บ้านชาวเขา ธรรมชาติและสภาพอากาศ
- ทบทวนการวางระบบรองรับนักท่องเที่ยวกับการพัฒนาสินค้าท่องเที่ยวทั่วแม่ฮ่องสอน

4) ที่ตั้ง (ระยะทาง)

- พิจารณานหาแนวทางเพื่อแก้ปัญหาเรื่องเงื่อนขี้ที่ตั้งของแม่ฮ่องสอนที่เข้าถึงยากลำบาก
- พิจารณาการเตรียมรับมือปัญหาราคาทัวร์ที่สูงขึ้น

สภาพปัจจุบันของนักท่องเที่ยวที่มาแม่ฮ่องสอน

- นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่จะมีการกระจุกตัวในช่วงฤดูท่องเที่ยว ประเด็นที่ต้องพิจารณาคือจะทำอย่างไรให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตลอดทั้งปี
- เรื่องการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการในพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับการขยายการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวตามจำนวนคนที่กระจุกตัวในช่วงฤดูท่องเที่ยว เพราะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพสังคมในพื้นที่
- จำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อกระจายนักท่องเที่ยวให้มาแม่ฮ่องสอนในช่วงนอกฤดูท่องเที่ยว
- จำเป็นต้องหาแนวทางเพื่อรับมือกับแนวโน้มของราคาทัวร์ที่ถูกลง

ตลาดนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายของแม่ฮ่องสอน

นักท่องเที่ยวไทยที่เดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ

จัดแบ่งกลุ่มตามฐานะทางเศรษฐกิจได้เป็น กลุ่มที่มีรายได้สูงมาก (เศรษฐี) รายได้สูง (กลุ่มเศรษฐีใหม่) รายได้ปานกลาง

กิจกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศของนักท่องเที่ยวไทย แบ่งลักษณะเฉพาะของกิจกรรม ได้ดังนี้

- เที่ยวเพื่อไปไหว้พระ
- เที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป (sight seeing)
- เที่ยวเพื่อพักผ่อนหลบอากาศร้อน ตามรีสอร์ท
- เที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อศึกษาธรรมชาติ
- เที่ยวเพื่อผจญภัย (soft adventure)
- เที่ยวกับครอบครัว
- เที่ยวเพื่อทัศนศึกษาของกลุ่มนักเรียน นักศึกษา

นักท่องเที่ยวไทยที่อาจจะเป็กลุ่มเป้าหมายของแม่ฮ่องสอน พิจารณาจาก

- ฐานะทางเศรษฐกิจ
- ถิ่นที่อยู่
- กิจกรรมท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทย

ส่วนแบ่งด้านการตลาดในปัจจุบัน

- นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยว ทางภาคเหนือมีจำนวน 2,906,007คน ในจำนวนนี้มาเที่ยวเชียงใหม่จำนวน 1,360,007 คน เชียงราย 377,948คน มาเที่ยวแม่ฮ่องสอน 111,025คน

● กลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติ

นักท่องเที่ยวยุโรปที่อาจเป็นกลุ่มเป้าหมายของแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น

- กลุ่มที่สนใจกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งแบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภท คือ
 - กลุ่มเที่ยวชมแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์

- กลุ่มเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ตามหมู่บ้าน เช่น พักโฮมสเตย์

● กลุ่มที่เที่ยวชมสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป มีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศเสริมเพียงบางส่วน เช่น ไปรณรงค์เที่ยววัด - เที่ยวถ้ำ - เดินป่า (ขี่ช้าง ล่องแพ)

ปัจจุบัน เนื้อหา กิจกรรมท่องเที่ยวทั่วไปกับกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่จัดขึ้นในแม่ฮ่องสอน ตาม เกิดคำถามขึ้นในใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ภาพความคิดว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใน ลักษณะที่คาดหวัง ว่ากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศควรเน้นเรื่องการอนุรักษ์ และการจัดการทรัพยากรที่ ชัดเจนกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

นักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่อาจจะเป็กลุ่มเป้าหมายของแม่ฮ่องสอน แบ่งเป็น

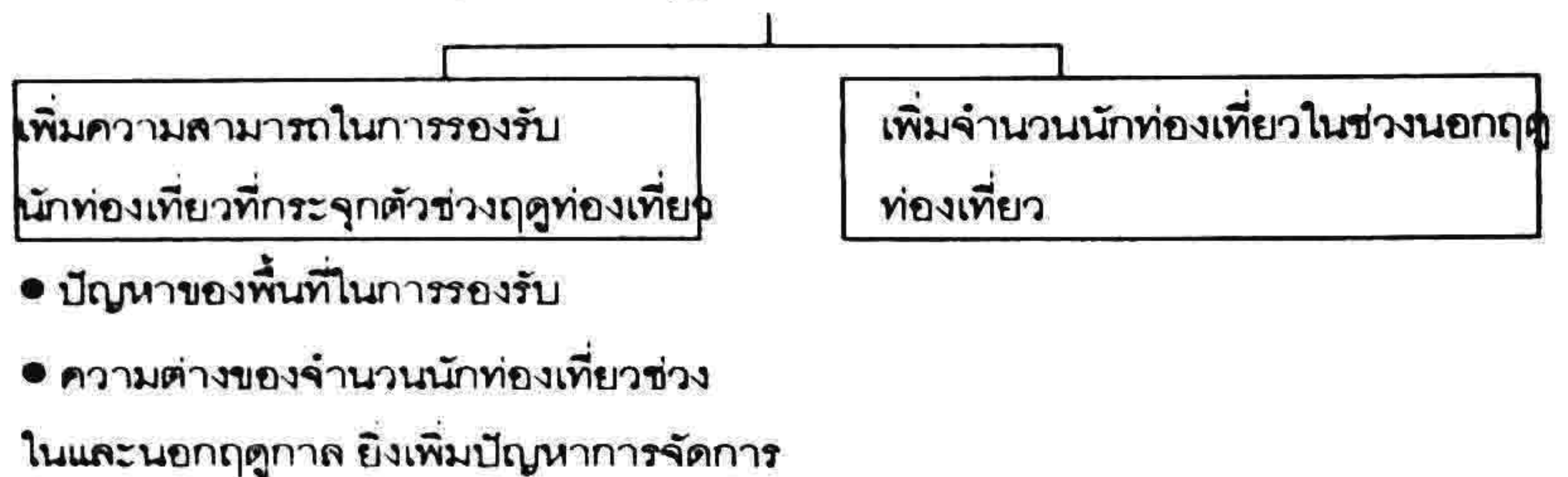
● กลุ่มที่มาเที่ยวทางภาคเหนือส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนญี่ปุ่นที่พักอาศัยอยู่ที่เชียงใหม่ และ กรุงเทพฯ รongลงมา เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงอายุคู่สามีภรรยา โดยมากมักเดินทางมาเป็นกรุ๊ปทัวร์

● กลุ่มนักท่องเที่ยวช่วงอายุ 20 -30 ปี บางส่วนนิยมมาเที่ยวแม่ฮ่องสอน กับสามเหลี่ยมทองคำ เชียงราย และในระยะหลังกลุ่มนี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ขณะที่กลุ่มผู้สูงอายุที่มาทางภาคเหนือสนใจ เที่ยวชมสถานที่ทางประวัติศาสตร์ งานศิลปหัตถกรรม จึงเดินทางมาเที่ยวเชียงใหม่เป็นเป้าหมายหลัก มีเพียงส่วนน้อยที่เดินทางไปเชียงราย และแม่ฮ่องสอน

แนวทางการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของแม่ฮ่องสอน

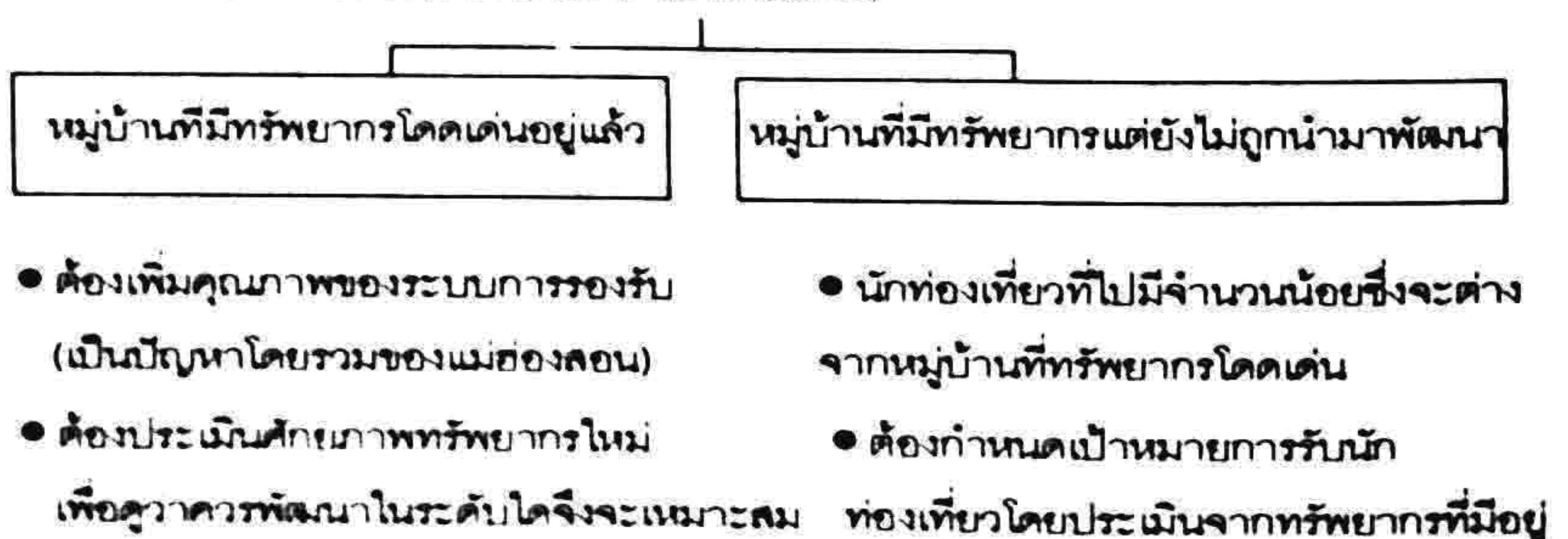
① จะส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างไร ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดด้านพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว

- จำนวนนักท่องเที่ยวช่วงฤดูท่องเที่ยวกับช่วงนอกฤดูท่องเที่ยว (high - low season) แตกต่างกันมาก
- การที่นักท่องเที่ยวกระจุกตัวในช่วงฤดูท่องเที่ยว ไม่ทำให้รายได้ตลอดทั้งปีเพิ่มขึ้น

② จะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างไรเพื่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านหลายพื้นที่

- หมู่บ้านแต่ละแห่งจะได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับศักยภาพของทรัพยากร และประสิทธิภาพของระบบการรองรับนักท่องเที่ยว
- ต้องคำนึงถึงการแบ่งหน้าที่ในแต่ละหมู่บ้าน เช่น
 - หมู่บ้านที่รับนักท่องเที่ยวที่มาพักค้าง หรือ หมู่บ้านที่รับนักท่องเที่ยวไปเข้าเย็นกลับ
 - หมู่บ้านที่จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ชมการดำเนินชีวิต ชมธรรมชาติ ลองประสบการณ์ใหม่ (ลองแพไม้ไผ่ ขี่ช้าง เป็นต้น)

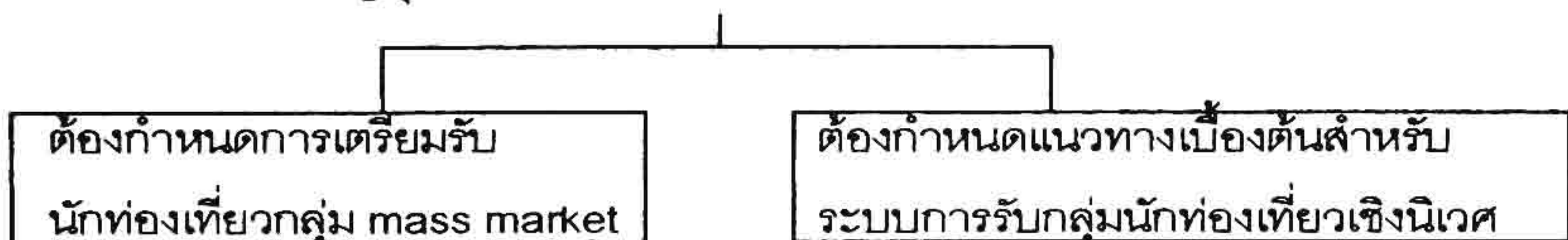
③ ต้องเข้าใจการเคลื่อนไหวด้านการตลาดได้แม่นยำกว่านี้

- ต้องทันการเปลี่ยนแปลงของตลาดท่องเที่ยวที่นับวันจะยิ่งหลากหลายขึ้น เพื่อค้นหาตลาดกลุ่มเป้าหมาย

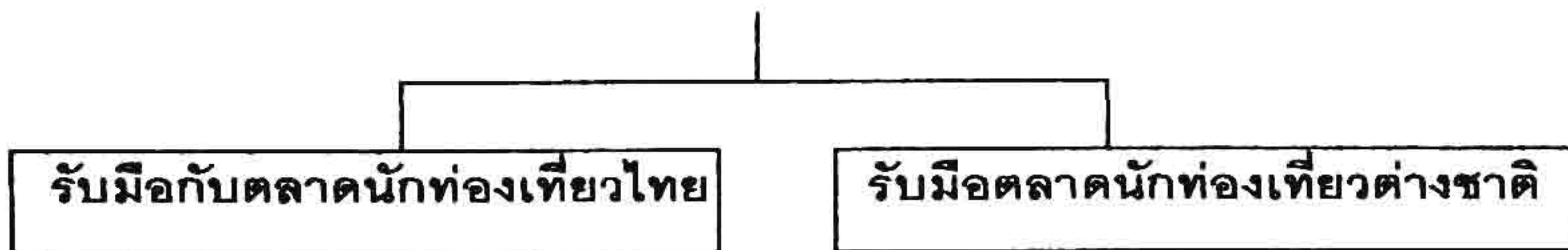
ตลาด mass market : ราคาตัวร่วงลง นักท่องเที่ยวคุณภาพแย่ลง เพราะเน้นปริมาณ เป็นผลจากกลยุทธ์ของบริษัทที่ตัดราคากัน

ตลาด FIT (นักท่องเที่ยวที่ตัวเอง) : ความนิยมเที่ยวเชิงนิเวศมีมากขึ้น ตลาดนักท่องเที่ยว (Free Individual Tourist) กลุ่มนี้ยังขยายตัวได้อีก

- ต้องกำหนดมาตรฐานราคาสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวไทย และนักท่องเที่ยวต่างชาติ(รวมตลาดนักท่องเที่ยวญี่ปุ่น)

- จัดการปัญหาการตัดราคาตัวร่วงอย่างไร
- ยกกระดับคุณภาพการรับนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- ค้นหาศักยภาพของหมู่บ้าน

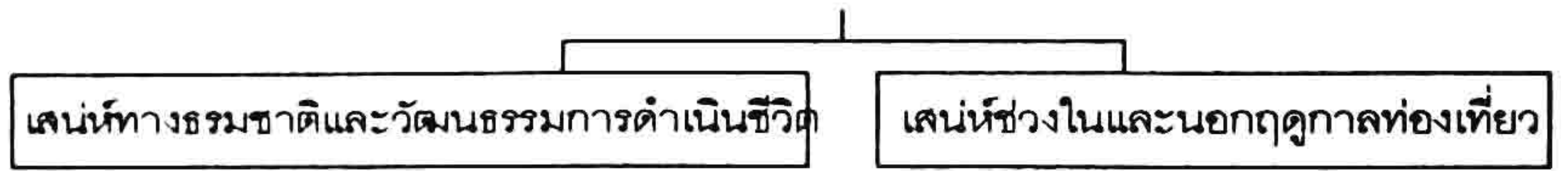

- เข้าใจตลาดนักท่องเที่ยวอย่างถ่องแท้และพิจารณาข้อดีของการรับนักท่องเที่ยว
- เข้าใจตลาดนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างถ่องแท้พิจารณาข้อดีของการรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้
- พิจารณาตลาดนักท่องเที่ยวญี่ปุ่นที่เป็นไปได้

④ ต้องทบทวนเสน่ห์ของแม่ฮ่องสอนใหม่

- ต้องค้นหาจุดเด่นของแม่ฮ่องสอนใหม่ที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมา โดยเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในประเทศไทย

- การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเป็นเงื่อนไขที่ไม่อาจละเลยได้ จึงต้องประเมินจุดด้อยของแม่ฮ่องสอน โดยเปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น

- จำเป็นต้องวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น

- แก้ปัญหาช่วงนอกฤดูท่องเที่ยวเป็นท่องเที่ยวที่สำคัญสำหรับแม่ฮ่องสอน